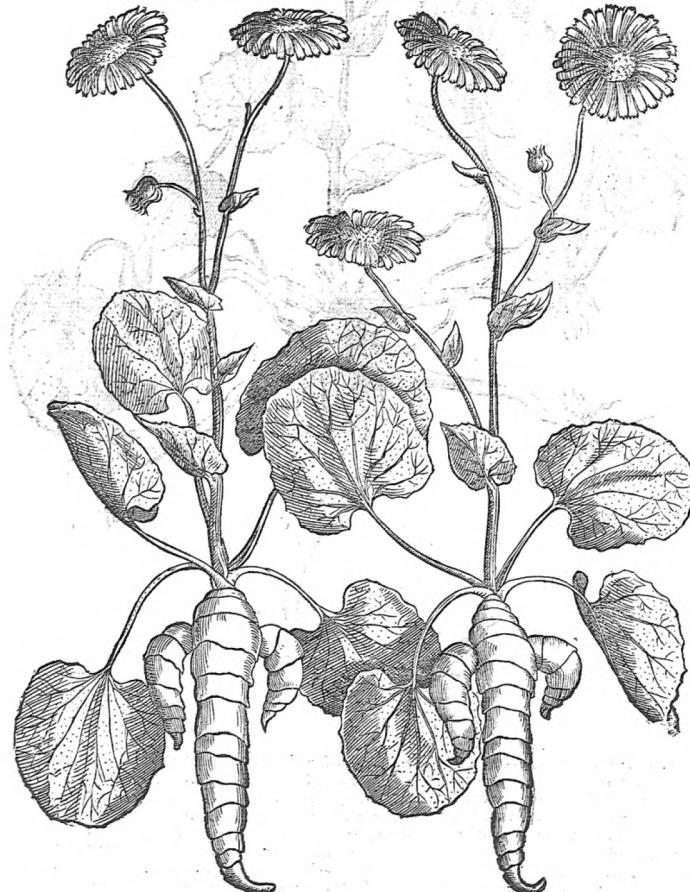
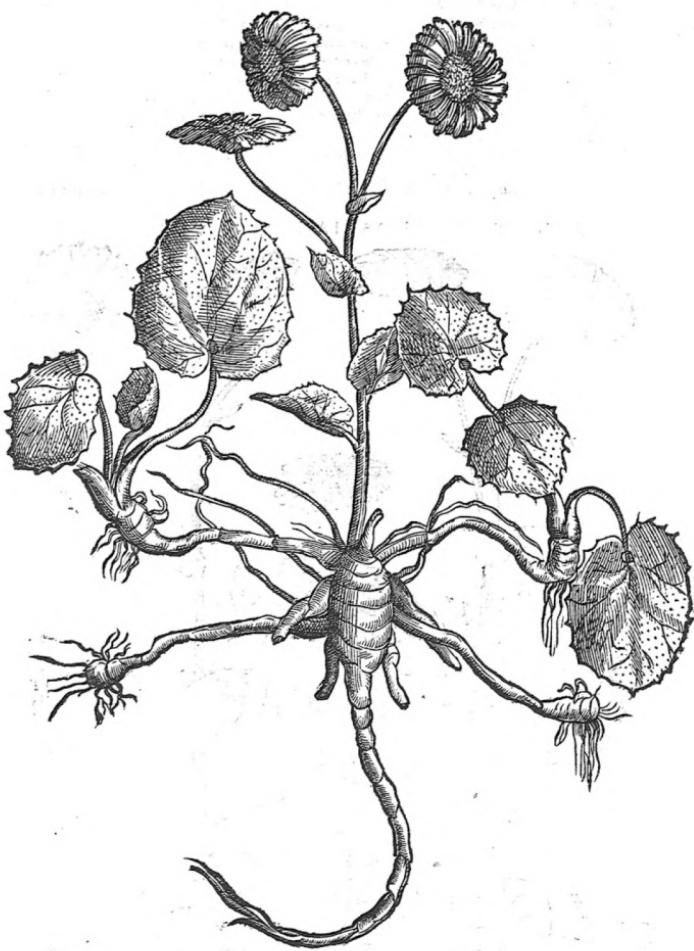

Duo Dioscoridi produntur Aconiti genera, quanquam postremum triplici distinguit differentia. Primum, quod pars Aconiti gene
doo enecet, Pardalianches: alterum vero, quod canes, luposque conficit, Cynoctionem, Lycocotonique vocari ait. ra confid.
Hoc (quod diximus) in tria genera distribuitur: verutamen postremum tantam deferens, duorum priorum historiam, & vi-
res silentio preterit. Quo fit, ut Hermolai & Marcelli sententiam probandam putem: qui non temerè quidem suspician-
tur, in altero capite plura desiderari, quibus ex priorum historia, & quo nunc pacto tum medici, tum venatores ys ant-
iquius verentur, palam feret. Huius dimicata lectionis illud non parum suspicionem auget, quod in tertio genere, quod
Ponticum appellatur, nihil sit ab ipso Dioscoride pretermisso. ex quo quis forte coniugere paest, in ceteris quoque eum
quicquam non pretermissee. Tertiu[m] hoc genus passim in Italia omnibus ferè montibus nascitur, foliis que platani qua
dantibus emulantur, magis tamen per ambitu[m] serratis, aliis quibusdam maculis reperitis: caule filicis, bicubitali: flo-
ribus subluteis, acutis galericulis facie similibus: è quibus siliquæ trodeunt, semen continentis: radice multiplici, ad n-
10 gra. Habetur & aliud genus istdem ferè foliis, & caule, floribus tamen melius, ranunculo non dissimilibus, longè tam-
maioribus, adeò ut sylystres rosas hic aequat amplitudine. Dioscoridis
locus suppon- Quanquam Gesnerus in suo magno libro de animalibus incri-
pto (in quem is mibi quidem videtur ut multa vera dicta, ita non pauca etiam falsa ac vana incepit congessisse) negat inueni-
ri Aconitum, cuius flores lutei sint, atque rosas emulantur: ut qui sibi fortasse persuaserit omnia naturæ opera se nouisse, &
Gesnerus de-
cepitus.

ACONITUM PARDALIANCHES PLIN.

ACONITVM PARDALIANCHES THEOPHR.

vidisse. Attamen in hoc, pace eius dixerim, decipitur: siquidem plures extant montes, qui cum hoc Aconiti genere fruantur, nos hic uera scripsiſſe, Geſnerum contra veritati refragari, posteris omnibus teſtatum relinquunt. Sunt qui hoc Aconitum ab effectu Lupariam vocent: atrura Tridentina, in quorum montibus copioſe prouenit, ipsam paſſim Vulparium nominant, utpote quod prater lupos, vulpes etiam interimat. Quin & canes occidē, & feles, & mares, & omnia de theras, & pardos interficiunt, viadimus legimusque nos tantum in Ananenſibus montibus in Tridentina agro, locis ferè inaccessis, & preruptis. Planta eft admodum rara; & à paucis alijs fortatè rīsa, quam ab ijs quibus a me eius videndi copia facta eft. Nam plurimi fiant rei plantarie ſtudiosi, & clarissimi viri, qui eam viderunt, & palpaverint, quique hoc perpetuò refertabantur. ē quorum numero ſint Caſar Ferdinandi, & Romanorū Regis Maximiliani Medicis omnes, nempe vir Clarissimus Iulius Alexandrinus Tridentinus, Stephanus Laurens Belga, Doctoř Ribera Hispanus, Ioannes Crato Vratislauensis, Franciscus Parthinus Roboretanus, & Ioannes Odoricus Melchiorius Tridentinus, & alijs quam plures Medicinæ Doctores rei herbariae haud ignari, non Itali ſolum, ſed Boeni, Poloni, Germani, Boruſi, Hungari, Galli, & Hispani, & quotquot ferè ſequuntur Caſaream aulam, Regum, & principum oratores, ac multi quoque peregrini, rei plan-
taria,

In lib. quartum Dioscoridis.

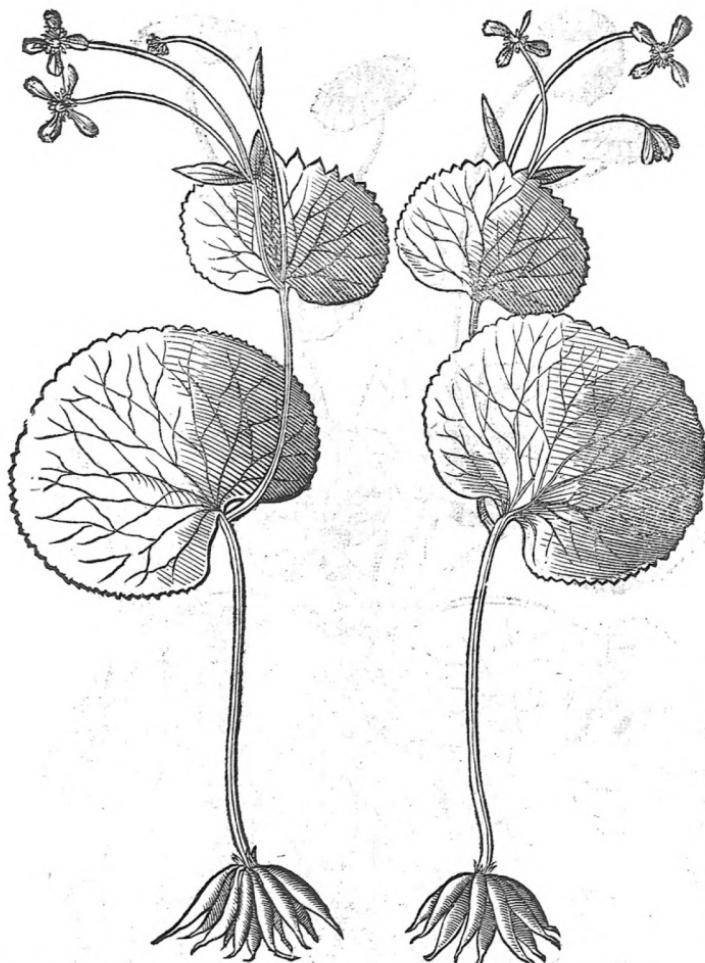
ACONITVM PARDALIANCHES MINVS.
quod,falsò Doronicum uocant,

429

et barbarum artium studiosi, qui hac per Boemiam ite facientes, me (que eorum est humanitas) inuisere solent. Qui
bus omniibus dicere soleo. Palpate, & vide, quoniam Matthiolus fabulas non describit. Hanc plantam ego theatri lo-
co iam mili afferuo aduersus virtiligatorum columnas, & omnibus, & singulis demonstrandare tam amicis, quam inimicis.
His quidem, ut impelta veritate ad mentem redeant: illis, ut de Matthiolis integritate, ubique refata posse. Esi itaque
ACONITVM PARDALIANCHES, cuius hic primo loco imaginem exprefsum, plata in nuda, & arduis, montium sum-
mitatibus cautibusque proueniens, embrofus tantum locis: folijs cucumeri proximus, ad summum quatror, usque subhau-
stis. caulem edat, quem ego caducum vidi, palmarem, parter birutum, quemadmodum, & foliorum pedicilos. Florem
videveron licet, verum (simae non fallit opinio) Doronicum emulum illum esse exstimo. Radicem edit alabastro modo
splendenter, dum recent est, digitati crastitudine, ex lata origine in acutum defuntem, incurvam, geniculatam, & tota fa-
cie scorpi caudam emulanten. ut ex hac imagine quam ex sua planta pinxit Wolfgangus Metzpeck, e Triburga Mijme
ordines; quipiam certior fieri poterit. Refert enim hac omnis suis notis ac acutis. Diocordia Aconitum pardalian-
ches. Esi & alterum Aconiti huiusque genus, radice fera simili, d. i. exteriori parte virimque brachiatata, alba, splendente ge-
niculata, & ima parte scorpiorum caudam referente: folijs frigescit similibus, sed pauci rotundioribus, & minus biru-
tis, caulis & floribus Doronico similibus. Hoc genus PLINII ACONITVM esse ei. Quippe, ut marino Comma-
ro fui

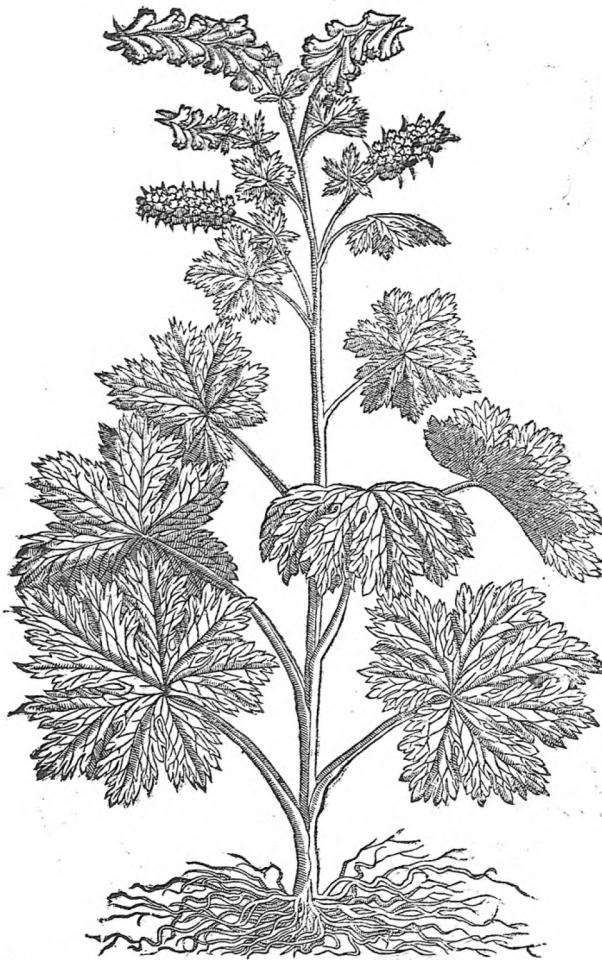
PSEUDOACONITUM PARDALIANCHES.

ro siū Aconiti radicem similem reddidit, cuius effigiem hac haud parum imitatur. Huic tertium accedit, quod omnino
 Theophrasti THELYPHONYM facio. siquidem hoc non solum habet radicem scorpionem integrum praferentem, sed fo-
 lia Cyclamini, & radice fibrae geniculatas graminis modo, & eiusdem quoque more sepe propagantur, & alios quoque scor-
 piones effigiantes, è quibus postea, & folia & germina erumpunt. At caules & flores nihil ferè ab altero differre viden-
 tur; sunt enim aurei omnes, chrysanthemi modo. Duo hæc Aconiti genera misit ad me ex suo viridario vir insignis Iaco-
 bieque me primum admovit, Doronicum inter Aconita esse recensendum, quod certò sciret, factò à pluries periculo, ex-
 tingui facile canes, qui borum radices deuorarunt. Vix ego id credere poteram, sed interim datis cuidam meo cani vulga-
 rium Doronicorum quaternis drachmis, crudis carnisbus occultatis, & post septimam horam obiit. Sed id mirum profectò
 nabi fuit, quod ipse met canis tuto illo tempore, quo superiuxi, alacer, letus, ac hilaris se semper habuit, nihilque symptoma-
 tis paessus est; inò, quod maius dici potest, quadam cum domesticâ canicula pluries Venerem exercuit, & conantibus no-
 pferer omnium nostrum sentierit, is repente adnoscum, ac si morbo comitali percussus esset, totus in terram cecidit, ubi
 correndo spacio correptus, humanti ore paulo post conunfusus interiit. CORTVS itaque nobilissimo, hoc amplissimum
 munus

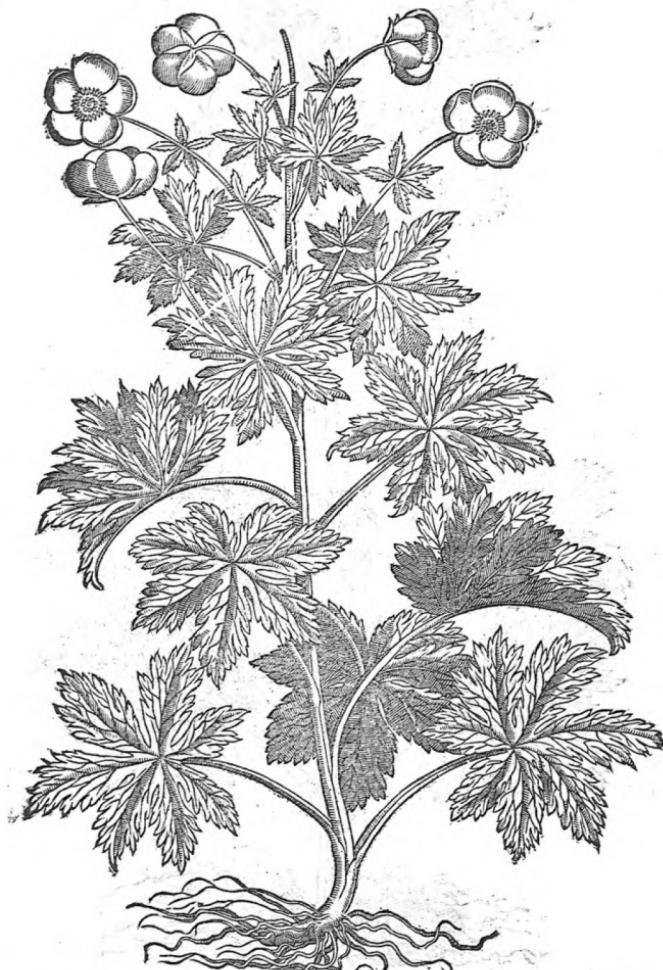
doronicum venet.
 ne ignotus utrius
 by herbariis

ACONITUM II.

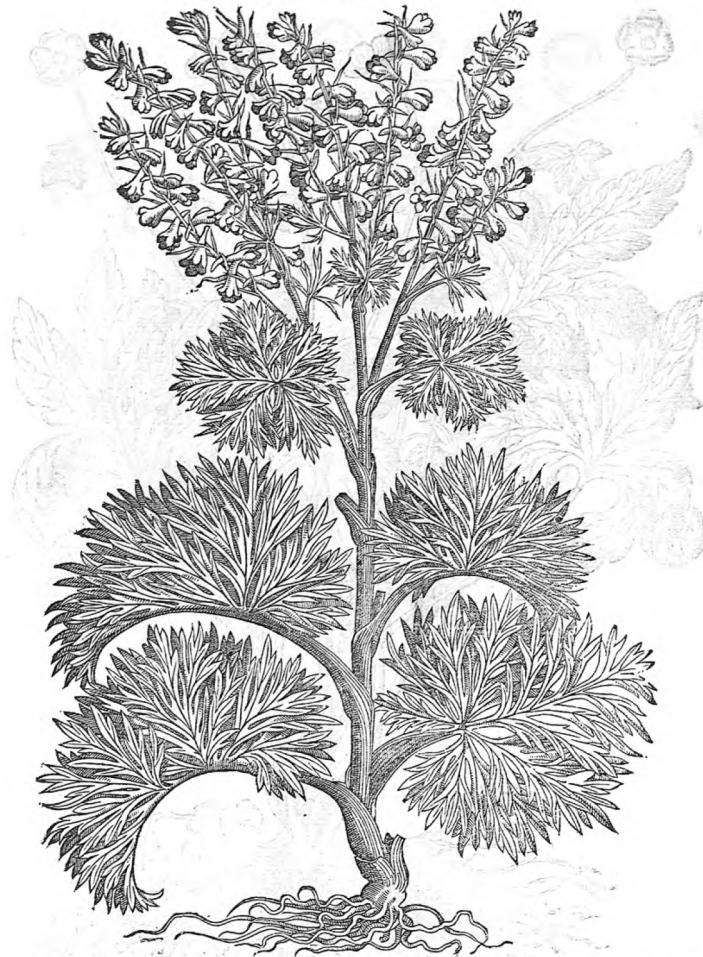
munus futura poteritas acceptum referat ipsumq; nouum vite nostrae custodem appellaret. Huic Nymphae violas, & liliis
 fundantur, sive auifinii veltian rosi, & baccharie cingant. Ac interim definunt Medici, quibus hominum vita cordi est,
 extixio, & perniciabili Doronico viti. Expallent & illum Pharmacopei sui è Myropolis, & interdicant pisi, & opini pri-
 cipes, qui Republicam gubernant, ne post hac venenum hoc presentissimum veneat. O quam misera fuit eorum conditio,
 qui superiori aetate nos precesserunt, quorum ferè nemo implicita medicamenta recte nouit, quid; Sepe venenosis aquilis
 vifis, vbi subterraneis antidotis viti putabant, ut quoniam pluribus in locis horum nostrorum commentariorum docimus.
 Erit itaque Doronicum post hac Demonicum, non Doronicum appellandum, quid Diabolus in iuina leuca thelypodi genue
 hoc intruxerit. Hinc autem sit, ut ego errore quoque meum iam agnoscam, quod voluerim Marantis concedere, Doroni-
 cum vulgariter possit esse. Accitonam pardalianam, cum videtur id timore sumi in medicamentis ab hominibus, verum non id
 fieri potest, quod canibus sit venenum bonum, però salubre medicamentum, ut quidam mihi respondent, quibus cani de
 bruiuſe Doronici exstital faciliat sum locutus, sed quod non tantum quantitas, propinet à Medicis, quia homines necesse da-
 leat, aut quod raro exhiberi soleat, oblique aliis antidotis, que venenofaciat, et non diffundat, & extinguat. Nam, que ca-
 nes occident, & lupos, facile adducor, ut credam, eadem bonitas quoque necare: ut de vomica nunc ego facere possum.
 quippe que sciam, haec tantum mulierem iam sensientem esse existimat, que easdem & quo sibi cunctum parauerat super insru-
 mento

ACONITVM III.

mento ferreo ad hoc parato attruerat, super quo eius filius superioribus diebus nuces vomicas aliquot in particulas conserat, quibusdam necandis canibus, qui eum nocte oblatrabant. Ceteram sunt nobis sex aliae aconiti species, de quibus qui meminerit habebo neminem. Harum imagines, quas hic appingo curauimus, misit ad me Hieronymus Donzellinus Medicus insignis, qui tamen Dominico Montesoro Veronensi Medico preclarissimo has acceptas refererat. Horum historias hic describere opera pretium non duximus, quod appetitis hic imagines, eas ad vivum representent. De floribus tantum dicam, qui in quarto, & nono aurei sunt, & reliquis vero purpurei. Primi generis Aconiti, quod thelyphonum vocant, meminit Theophrastus libro 9. cap. 19. de plantarum historia, ubi ita scribit. Thelyphonum, quod alijs scorpionem appellant, quia radicem scorpionis similem habet, admotum scorpionem occidere tradunt: & eum reuiuiscere posse, si elieboro candido linatur. Enecat idem & oues, & boues, & iumenta, & ad summum omnes quadrupedes edem die, si genitalibus folium, vel radicula imponatur. Proficit potum contra scorpionum ictum. Foliu habet cyclamino simile: radicem, vnde dictum est, scorpionis effigie. Nascitur graminis modo, & geniculus confiat, loca amat umbra. Quod si vera sint, que de scorpione narrantur, iam & reliqua eiusmodi bandquaquam incredibilia, & fabulosa dici debent. Hec Theophrastus de thelyphono, qui alterius quoque Aconiti mentionem fecit cap. 16. eiusdem voluminis, sic inquiens. Aconitum nascitur in Creta, atque Zacynibo; sed plurimum, optimumq; in Heraclia Ponti. Confiat id folio intubaceo, radice tum pectinatum.

ACONITVM ILLI.

cic, cum colore nuci proxima. vim illam mortiferam in hac esse, solum, & fructum nihil nocere affirmant. Fructus herbe est, non humilis materie; herba ea breuis est, & nihil supereructu habens, sed frumento similis: sementem non fructum. Nascitur ubique, & non in Aconite solum, a quibus habet appellationem, is autem vicus est Perianthorum. Armat autem loca potissimum saxosa. Pescitur eo neque pecus, neque vilius animal. Preparari ad officinandum modo quodam enarrant; nec nosse quenquam: quemadmodum medicos, quoniam compонere nesciant, pro putrefactiori vi. Hec ille de secundo Aconiti genere, quod duorum alterum Dioscoridi esse potest, & illud fortasse quod (ut ipse inquit) in rufum suum vertere medici. Sed & de tertio Aconiti genere differunt Theophrastum equidem crediderim, cum edem loco paulò post hęc verba subdit. Aliud quoque venenum vim diurnariam encandi fortius computant affirmant: esse nanque radiculam quandam, quod edem die pessi occidere: solum hanc habere elebori, notamque omnibus effe. hæc tamen Theophrastus. In quo nihil mouet, quod hinc Aconito, quod tertium iussifor, veratri felia tribuerit. nam & Dioscorides nigro verato folia platanii reddidit, quemadmodum etiam tertio Aconitorum generi. Scriptis de Aconito pardalianthe diligenter immè etiam Plinius libro 27. cap. 11. sic inquit. Sed antiquorum curam diligentiamque qui possit statu venerari cum conferunt omnium venenorum oxyssimum esse Aconitum; & tacitis quoque genitalibus feminæ sexus animalium, edem die inferre mortem? Hoc fuit venenum, quo interemptas dormientes a Calphurnio Besilia vxores M. Cecilius accusator obiecit.

ee Hinc

genua de peronite

Vnde Aconiti omni
venenorum confirmare

ACONITUM V.

Hinc illi atrocis peroratio, eius in digito mortuus. Fabule narravere è flammis Cerberi canis; extrahente ab inferis Hecu-
le, id est apud Heraealem Penticam, ubi monstratur is ad inferos aditus, gigni. Hoc quoque tamen in rufis humazis fa-
latis vertete, scorpionum iclibus aduersari, experiendo datum in vino calido. Ea est natura, ut hominem occidat, nisi in-
venierit, quod in bonina perimat. Cum eo solo colluctatur velut pari intus invento. Sola hec pugna est, cum venenum in 60
scorpionibus reperiatur mirumq; extitialis per se ambo cim sint, duo venena in homine commorioruntur, ut homo superfit. Inv
erò etiam ferarum remedia antiqui proddiderunt, demonstrando quomodo venenata quoque ipsa sanarentur. Torpeſcunt
scorpiones Aconiti tactu, stupent, pallentes, & vino se confortentur. Auxiliatur eis elleborum album tactu reſtuent
te, cedat; Aconitum duobus malis, suo & omnium. Quod si quis illa forè ab homine excogitari potuisse credit, ingrad
deorum manera intelligit. Tangunt carnes Aconitum necantq; gustatu pantheras, nisi hoc fieret, repleturas illos situs. Ob
id quidam pardianches appellare. At illas statim liberari morte excrementorum hominis gustati, demonstratrem. Quod
certe caju repertum quis dubitet & quoties statim liberari morte excrementorum hominis gustati, demonstratrem. Quod
non posse. Folia habet Cyclamini aut cucumeris non plura quatuor, ab radice leniter bifurca. Radicem medicam Cam-
ciatur paulum scorpionum modo, quare, & scorpion aliqui appellauere, nec defuere, qui Myctiolum appellare vel-
lent,

lent, quoniam procul & è longinquo odore mures necat. Nascitur in nucis cauibus, quas Aconas nominant, & ideo Aco-
 nitum aliqui dixerunt nullius iuxta, ne puluere quidem, nutritive. Alij quoniam in eadem in morte effet, que ceteris ad ferri
 aciem deterrendam, latimq; admota, velociter tentiretur. Hæc de Aconito pardalianche Plinius. Hallucinantur itaque, qui
 putant plantam quandam, binâ tantum folijs ipsiq; rotundis, à meio caule exortis, & radicibus affodelij in eo numero-
 rosis refertam, quam nos hic etiam appendi curauimus aliorum, quoque iudicio expendendam, Aconitum sive Pardalian-
 chem. Siquidem quanto in errore & versetum in Aconiti bulusq; censura, ipsimet iam agnoscere poterunt: cùm tot illius
 imagines hic à nobis editas, pacatis oculis inservient. Nec in minori veritate errore Fuchsium aliqui virum clarissimum de-
 prehendimus; quippe qui in suis de plant. his Commentarijs, Aconitum pardalianchen eam plantam esse certer, quam her-
 bariorum vulga HERBAM PARIS appellat, siquidem hec uno tantum constat caule, rotundo, duorum palmorum ali-
 tudine: è cuius medio quatuor erumpunt folia, eodem ambitu, crucis instar patentia, sanguineæ virga similima: alia pre-
 terea quatuor eodem modo prodeunt prope caulis summittatem, sed haec minima sunt, & longiuscula: in querina medio pur-
 parens, vino fusi q; exstet globulus, actio sua simili, in quo senen conclusit album, minutum, copiosumq; halicabici
 modo. Radix, que illi subest tenuis, in capillares ferè particulas dissecta, pallebit, nulla scorpionis cauda effigie, nec ala-
 batris modo aliqua ex parte niter, ut primus Aconi genus Dioscoride representatur: cuius folia (ut etiam Plinius libro
 60

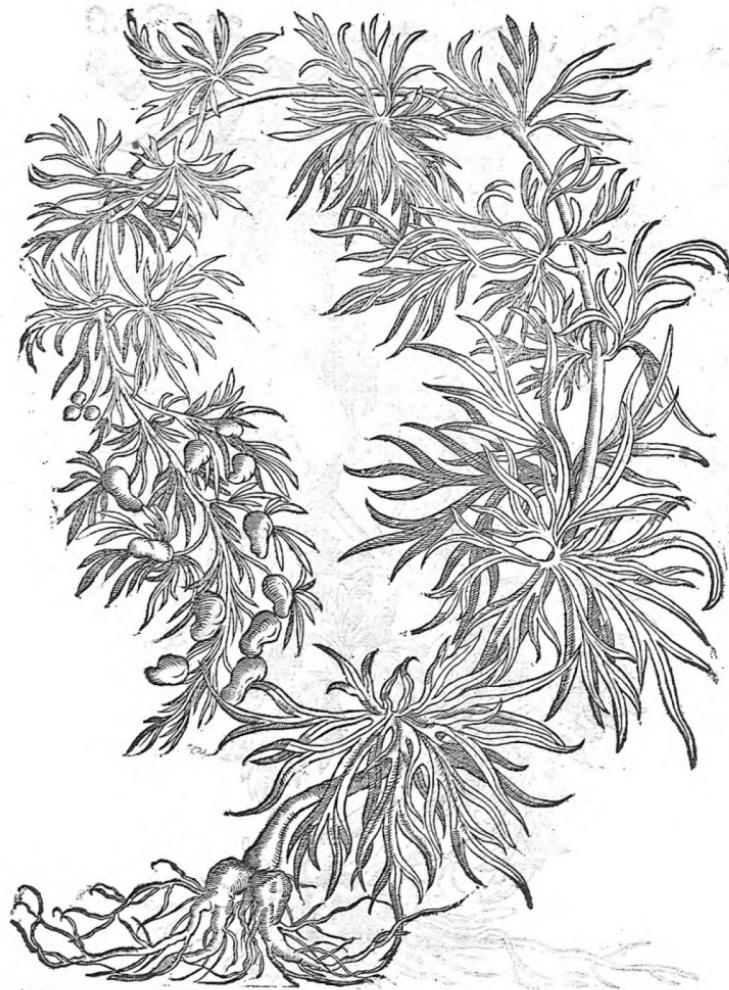
27. cap. 4. est author) preter id quod cyclamino, aut cucumeri similia sunt, murecum, quod viderimus, in carnis medio suani habent originem, sed statim ab ipsa radice excent, hirsuta, buniq; et cimberita. Semen huic nullum, quod sciunt, arii herbarie scriptoribus redditur. Sed ex herba Paridis acino seren. colliguntur, cui non modo nulla delicitas vis iusti; sed etiam contra veneficia praestantissimum est medicamentum. Nisi enim ego quosdam, inquit ille, qui predictas uictas edidit, querunt aliqui morborum diuturnitate, ali vero veneficiis seminfuli facti erant, hoc tantum Paridis herba semine ad vigescimus utque diem in paluorem basiis drachma pondere, pristime faniati omnino restitutos esse. id quod ego quoque satis possum. Porro idem Fuchsius in suis paradoxis nil aliud Aconitum esse putat Mauritania, & perfectim Aucenne, quam Napellus. Quia in re ruris, meo quidem iudicio, fallitur. quippe tam etsi non negauerim, Napolium esse generum Aconitorum, querunt numerosa sunt species, vt ex apicibus his imaginibus videri potest: reperio tamen Aucennam de viroque Aconiti generi scriptitasse, & alterum appellasse strangulatorem adib, alterum vero strangulatorem leopardi, quis nomina eadem sunt, que apud Graecos lycanthos, & pardaliances: atque eundem prius magna differentia speciatim de Napello egisse confiat. Ceterum cum nobis de Napello nunc sermo sit, eius etiam hic historiam, & vires attixere volumus. Est itaque Napellus planta folijs quinque ex unius pediculi apice prodeuntibus, pentaphyllico modo, ijsq; anteriori parte diauis; & auera subalbanticibus. caulem edit bicubitalem, subcubentem, fragilem, striatumq; in cuius

ACONITUM VIII.

in cibis fastigio flores excent spicati, colore purpureo, qui antequam debitant mortui ferè hominis calvariam representant. At iam patefacti lamij flores emulantur. Hos sequuntur corniculata siliquida, sursum spectantes, terne ex uno tantum pediculo exortientes, in quibus semen concluditur nigrum, ac minutum. Radice nititur turbinata, vulgaris raphunculi modo, submigrante, et, aqua numero orientur fibre adē inuenient contexte, ut retis speciem referant. Tota plan ta pernecabilis admodum est. Sed radix exteris partibus atrocior, adē, ut manu aliquandiu retenta, quousque concalescat, tenentem perimat. Quinetiam, postore necatos scimus, qui affadis aunculis, Napelli caule, pro veru temere vīsi sunt. Napelli pie in necando hominibus adē immensis, seuque exsistit, ut nullus ferè antidotis occurri possit, nisi quam primū, & statim succurratur, quod tamen Aconitum sumentibus non evenit. Huus immanitas enim vidimus nos Romæ anno a Christo natæ 1524. mens. Novembri in Capitoli, Clementis VI. Pont. max. anno primo. Nam cum decessisset experiri olei cuiusdam prestantissimi vîres, quod Gregorius Carauta Bononiensis Chirurgicus tunc præceptor mens contra deleteria medicamenta, & veneforum animalium quoniamque mortis paraverat, iussit Pontifex venenum dari diobus latronibus, quos lege damnauerat, quo suorum facinorum penas lucent, laqueo ritam finire, ut in ijs olei huus experimentum fieret. Horum alterum, qui plurimum Napelli simpliciter dulcioris panthe commixtum, pontifici medici statim oleo inungendum prebent, qui post tertium diem sepius oleo percutitus euasi inclemens: quanquam non sine magna for

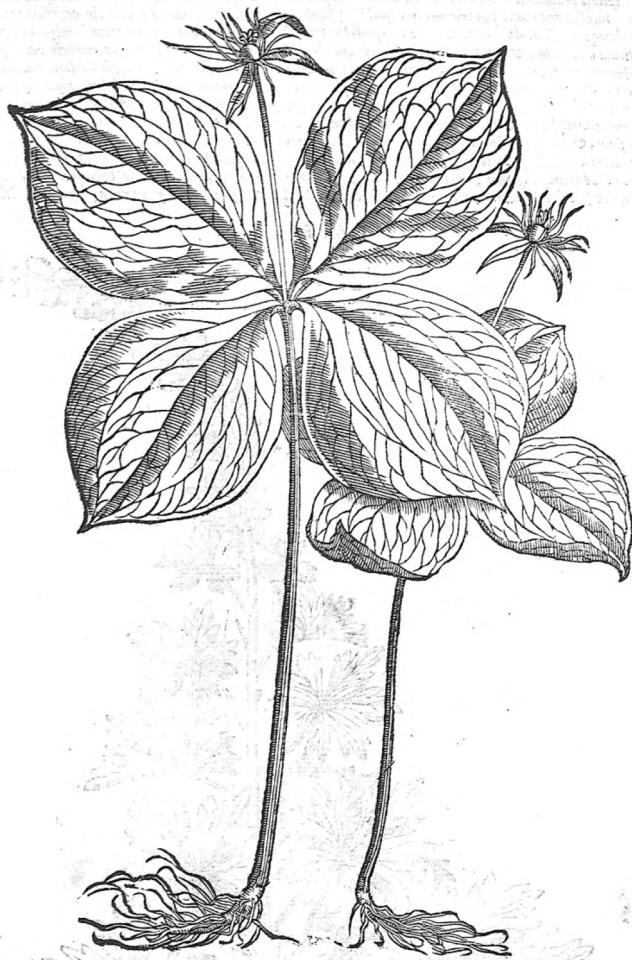
ACONITVM IX.

midabilium symptomatum accessione. Alterum verò, cui longè minus venenati panis exhibuerant, oleo mungī vabant, vt assumpsi venenū effectum, leuitatique cernerent. Id quod illis rei exitus facilē comprobauit: quandoquidem paucis post horis obit infelix, ijs omnibus incommidis, cruciatibus, & symptomaticis corruptus, que ab epo Napello prouenire scribit Anticeana. Vidiimus id etiam Praga Metropolis Regni Boemiae, anno M D L X I. Menē Decembri, in Latrone quodam suspendio damnato, cui Napelli radix à carnifice data est dracmē pondere rhodofacchara excepta, Cesareis Medicis presentiōis, ut antidotis famosi cuiusdam vives explorarentur, an contra Napellum id preflavet, quod anteā in altero damnato, qui Arsenici drachmas duas ebibit, efficacissime praefiterat. Lubens itaque vorauit ille lethiferum Napelli pharmacum, vt pote qui non solam sibi conducibilis cenobat, veneno in carcere necari, quam laquei publice in patibulo suspensi, sed quod etiam sperare se a nobis feruari posse. Interim transacta iam sequalitera hora, cum nihil symptomatis appareret, verebamur omnes, ne fortasse in Boemia algida regionia causa Nappellii venenosus nascetur, aut quod ipsa radix fucco destituta, ob editos iam caulis, flores & semen nihil operaretur. Quo factum est, vt alterum illi pharmacum propinatum sit, ex eiusdem Nappelli caule, foliis, floribus, & female paratum. At ibidem duobus adiacit horis nobis omnibus permanentium. Hora tranfacta carceris custos me admonet, illum iam agrotare. Ego statim adsum, auditoq; ipsius de vniuersitate

ponis laffini-

HERBA PARIS.

poris laetitudine viceret, imbecillitate magna, & cordis gravedine conqueri. tunc itaque quanvis audacter satis loquere-
tur nullo sanè memisi incommodo. & viuus me intueretur oculis, cum tamen frontem inspicrem frigido sudore maden-
tem, & arterias iam ferè obdormiscere, antidotum propinari iubeo. quo epoto, illico inuerit oculus, atque ore in latus distracto,
capite; in scapulas rigente, ingentis admodum animi deliquio corrumpit est. Itaq; totus collapsus decidit in terram,
nisi à carceris custode retinetus effet. Iubeo interim cum viuo irrorari faciem, & anterioribus capillis excutit. Quo inge-
no statim reuxit, emfissus interim per sedem excrementis. Post hac iudeo illum iacere super straminibus ibi ad hoc paratis,
ut quid inde sequeretur, animaduertierem. Ille vero de frigore conquerens, paulo post putrida, bibita, & liuida quedam
vomitione reiecit, qua se non parva adiutum fatebatur. Interim se ad finistrum convertit latus, ac si dormire vellet. Pro-
hibeo ne dormiat. Diem hec aguntur, nullo alio exorto symptomate, tantum elemutuit, & obit straul, liuida facta facie; ac
si laqueo sufficeret. Ceterum longè alter se habuerunt symptomata in altero pariter ad farcari dannato, cui data fuit
eiudem Nappelli drachma, vt de lapide, quem Bezoar appellant Arabes, periculose feret, an huicce veneni in manita-
tem expugnare posset. Agebat latro annum circiter 27, qui epoto lethali pharmaco, piperis eminio saporem illi inesse di-
cebat. Hora subinde peracta, cum venere casisset, lapidis illius grana septem ex albo meraco data sunt. Verum ab ebi-
tivo antidoto, paris, & acerbissimis symptomatis exagitatus est. Euemit enim frequenter biliosa, porraceo colore.

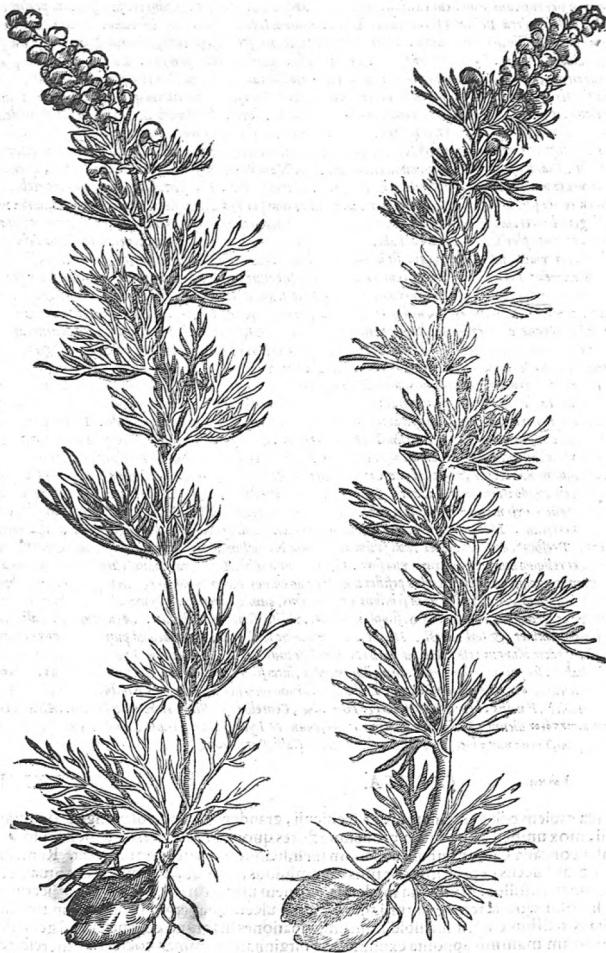
Quendam quoque veluti globum circa umbilicum se sentire dicebat, quinque superna petens, in supremam & postremam capite partem frigidam aurata quandam diffundebat. Accedit postea sanguis quidam paralyticus band absimilis, qui sinistro lateris brachium, & crus occupauit, adeo ut vix summam manum mouere potuerit, motu iam in ceteris partibus extinto. Interim non multò post tempore huc morbi nisi sinistra corporis parte incolomi relicta, in dextram repente se contulit, eandemq; simili modo occupauit. Vagum profecto symptoma hoc fuit; nam cum dextro brachio in attollere potuit, sinistrum non potuit, & contra. Tandem utique elevauit. Siebat quoque viuissas corporis venas frigescere. Non defuerunt virginines, quae sequuntur sunt cerebri connotiones adeo ferentes, ut aqua in caldario bullienti sinuibus esse dicaret. Accedit quoque oris, & oculorum conusculo, atque acutissimus mandibularum dolor. Quare sepe manibus affectas illas partes perstringebat, veritus ne excederent. Fornicatus turgentibus oculis, luctuosa facies & nigra labia cernebantur, quinetiam ventris tumor rideti poterat, perinde ac hominis aqua intercente laborantis. Varia admodum extitit Arteriarum pulsatio, & varia quoque mentis perturbatio, pro symptomatum recurrente acerbitate. Nam iam proflus de vita desperare, mox in spem se erigere videbatur, modo rationis compos, modo delirans, nunc ploranti, nunc cantanti similis. Aquam frigidam dari sibi potandam, tantisper appetebat, ut ea subito se liberatum in consideret. Toto hoc tempore se ter exceperat, terque in mortis agone collectuum affirmabat, lingua tamen perpetuo constituit, nullo unquam

NAPELLVS.

symptome

ANTORA:

symptomate affecta, siquidem nunquam intumuit, nunquam is balbutire auditus est. Ceteram septimam post cibitum

Napellum hora, veneni tandem vi ab antidoto extincta, omnia evanescere symptomata. Arterie ad rectam redire normam,
naturalis reuixit color, & breui quoque virium confitit robur. Atque in hunc modum miser ille, magno confitit, at-
que certamine periculum superauit. Id quod manifestè fatetur, de Napelli immunitate. Auticennam non scripsisse fabulus.
quem tamen infelictus Fuchsius loco superius citato, Leonicen teſtimonio nixus, in eum accrimè inuictitur, nec Jane eum,
ut nostri recentiores, principem, sed tyramum, & homicidam nuncupat, eosque pariter detracſatur, qui eius ſcholarum doctrinam.
quippe quòd Auticenna scripſerit (ve ipse inquit) Napellum pernicioſum eſt venenam: mox ſubdiicit, quòd li-
mitum, & libitum delet albaro cutanei morbi genus. Quia in re non poſſum non admirari Euchismum, virum aliquo inge-
niō, & eruditione clarum, quem etiam hoc nomine plarimam diligo, quòd in tam celebrem & antiquam ſcripſerit pauid
acris & immodeſius egerit. Hominum enim eruditiorum partes eſt ſemper exſimian, eis ego eas & queſequaque feruare
non potuerim, ut non vatis conventionibus, neque coniūtiſis aliorum ſcripta refellant, ſed rationibus, ſisque probatiſſimis, pre-
ſertim clara eos accenſent, qui multis autē feciſis eſta deſeruent, nec amplius à calumnis ſe tuere poſſant. Quā preterea
confiderare debent, an in quo aliquem reprobent, in eo proprio ſit axiobis lapsus, aut interpretis, aut librarii, ancea-
quam ullum iurij patiū, quam rationibus imadant. Quippe relūſit tam Maſſanorum, quam̄ Grecorum ſectis, qua-
rum vñt

rum vni magis quam alteri addictus esse nolo, mihi quidem non videtur existimandum, quod Aucenna vir sene singulari do
Etina, & admirabilis ingenio ab omnibus recentioribus nostris maxime commendatus, eodem loco sibi omnino contraria
scripta in veneno tam seu, cui exstincte formidandaque vires tribuit. Cuius rei firmissimum prebet indicium scriptura
Aucennae ab Andrea Bellunensi castigata, in qua nusquam legimus Napolium bibitum albaras delere, sed quod hoc efficit
quædam cius confessio in potu sumpta. Verba enim Aucennae secundum castigationem Bellunensis ita sonant. Napel-
lus delet albaras linuum, siccus & confectio eius dicta alberzaceli in potu sumpta. Ex quibus urbis plura mihi sepe offe-
runt coniencia, ut tuas Aucennam, aut quod confessio illa tam exiguum Napolii partem excipiat, aut ea, quam recipit,
ad eò antedictis correcte sit, ut non feliciter nec non inferre possit, sed ne tantillum quidem obesse. At quod Napolius in il-
lam adactus, is forte est, quem Aucenna appellat Napolium Moysi, aliqui vero Antoram. quandoquecum hec planta anti-
ditudinem sit actionem efficax contra Napolii venenum, praesertim quod dicat Aucenna, inesse similiare huic plantæ vim ad
albaras, & lepræ; aut in eadem confessione fortasse nus ille interponitur, qui Napolii radicebus rictatæ à nobis plures
inuentus in Anianis plumbis monitis, quod etiam misse Napolium Moysi ab Aucennæ dicatur, quoniam idem contra
Napolii venenum pollueat viribus, quibus & eis item nominis planta. He fortassis fuisse, quam decebat, persecuti sumus.
Sed tamen eo consilio id liberter fecimus, primi in ut quantum per nos fieri posset, Aucennæ à calunnia vindicaretur. De-
inde ut ingenui dicemus quod de ijs omnibus sentio, qui optimis etiam quoque auctores, praesertim Arabas, lacerant ac di-
screpant, quorum plerique magna ejus habenda gratia: tantum abest ut eos odio perpetuo prosequi debeant. Verum cur
id faciant, non video, nisi quod tunc sit in mortuis inueni, quando hodie pauci sint, quiescunt tueri velint. Tertium existi-
marunt Manardus Ferrarensis, & Leonicens, quod Napolius, & Texicum Græcis vocatum inter se non differant. Sed
quentum & ijs viri grauissimi aberrarent, in seruus libro sexto in toxicis mentione latius ostendemus. Sed de Napolio
hactenus, qui cum Antoram que cum illo confusatur, in mentem mihi redegit, non præternitendum esse existimavi, 20
quoniam de ea hic quoque differemus. Est itaque planta, quam ANTORAM, vel in melius fortasse, Antorom vocant, que ut re-
ferunt vel planaria indagatores) via cum Napolio crescit, vel propè ipsius plantas proueniit, in Liguria, & Gallia Cisal-
pine monitis, unde ad nos effertur, magnarum contra venena virtutum. Caulem edit sequipalmatim, & quandoque cubi-
talem, rotundum, firmumque, in quo multissima, ac tenetis diffusibus arteriis, oritur folia, in latu sepe difundentia. Flo-
res edit summo caule numerosos, purpureos, Napolii emulos, sed paulo minores. Radices duas solidas oblongas olima quan-
titate, ac sepe maiores, cortice subnigricasti, sed alba intus carne; Nardi montana modo. Hanc putauerim ego esse Aucen-
nae zedoariam, quod scribat hanc cum Napolio crevere. Quod rares sint, sive portiones similes Aristolechij. In
quoniam sententiam adduxit me Gilelmus Quacellenus Belga, medium insignis, & vel planaria fluidius, qui superioribus
annis ante aquam morevetur, misit ad me Constantinopoli Antor radices aliquot, quas mercatores à quibus erat mar-
gno sati precio, zedoariam appellabant. Quis si non sint, alterius quidem plantæ radices esse non poterunt, quoniam eius, de
qua sub Napolio Moysi nomine memini. Aucenna, cum scribat is Napolium Moysi etiam cum Napolio cresceret, & eius ma-
jorem esse theriacam. Ideoque hanc eos male sentire crediderim, qui zedoariam, & Napolium Moysi, idem esse Aucennæ
enserent. Praestant Antor radices, non solùm ad eponum Napolium, sed ad cetera quecumque venena, quiemiam ad vi-
perarum, & reliquorum venenosorum mortis. Liges (ut audio) Antor radicibus felicissimè vinatur, ad infestinorum ver-
mes. Dantur quoque vitilis aduersis pestilentialibus; & ad omnes internos dolores. Auxiliantur omnibus cordis affecti-
bus, nec minus praefare dicuntur ijs in febribus pestilentialibus, cum quibus exanthematentia lumen figura exoriente. Ac-
culturorum vires tradidit Galenus libro 6. simpl. medicam. vbiuta scripta relinquuntur. Aconitum pardalianches putrefaci-
di facultatem obtinet, & lethale est. Itaque in cibo potuque fugiendum: attamen ad putrefaciendum externas corporis par-
tes aut circa sedem idoneam est. Herba uero radix ad haec utilis est. Quod autem Lycoitonum vocatur, simile alteri sa-
culeatum habet, sed peculiariter lupos, sicut illud pardos, interficer consuevit. Haec enim Galenus. Aconiti primum ge-
nus Græce vocatur ονότερον παράλιξης: Latini. Aconitum interficiens pardos ac pantheras: Italici. Aconito pardalian-
che: Germanici, Vulsu, beer, & Dollwitz: Hispanic, Centella: Gallic, Herba de la tora. Alterum uero genus Gre-
cium: Hispani, Terua mata loco, & Terua de balbesteros, Galli, Patelouine:

Kōmēs.

CIVCTA.

CAP. LXXIIL

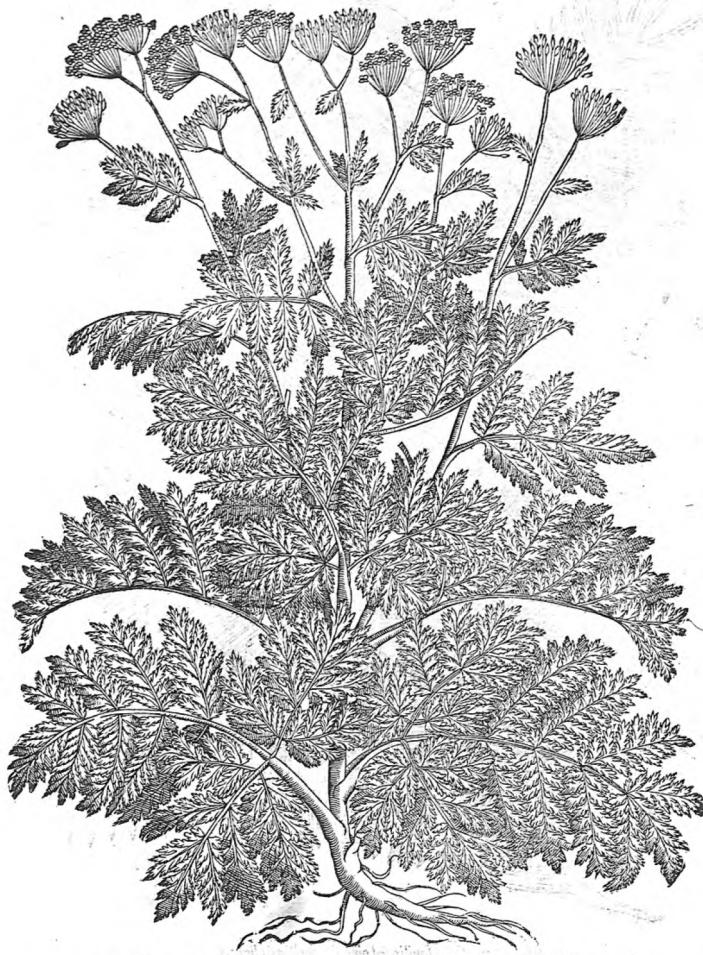
a. Catecūz.
b. ιπεράκα.
c. ιπεράκα.
d. ιπεράκα.
e. ιπεράκα.
f. ιπεράκα.
g. ιπεράκα.
h. ιπεράκα.
i. ιπεράκα.
j. ιπεράκα.
k. ιπεράκα.
l. ιπεράκα.
m. ιπεράκα.
n. ιπεράκα.
o. ιπεράκα.
p. ιπεράκα.
q. ιπεράκα.
r. ιπεράκα.
s. ιπεράκα.
t. ιπεράκα.
u. ιπεράκα.
v. ιπεράκα.
w. ιπεράκα.
x. ιπεράκα.
y. ιπεράκα.
z. ιπεράκα.

Cicutæ caulem edit geniculatum, ut foeniculi, grandem: folia ferula, angustiora, grana odoratissima
non alta, concava Cicutæ lethale uenenum inest, suaque ui refrigeratoria necat. Remedio est uini me-
raculi potus. Succus exprimitur contulsi cacuminibus, priusquam femina, & come scieulant, qui se
le densatur in pastillos. Multus ad medendi rationem usus est aridi: comodiè miscetur collyriis, quæ
leundam doloris gratia temperatur: ignes facros, & ulceræ qua serunt, illi restinguit. Herba cum co-
ma trita, & testibus circumlata, libidinum, imaginationis in somno compescit, sed genitale resoluunt. Iac-
puerarum mammis apposita extinguit: in virginitate mammas coeret, & increscere non patitur.
pueris præstat, ut corum testiculis non sentientes intabescant. Efficacissima uis Creticæ, Mega-
rensi, mox Attica, & in Chio, & Cilicia nascenti.

Cicutæ uires
ex Gal.

Nomina.

Cicutæ vulgaris notitia est planta, repente que plurimæ prope virium, & oppidorum menia proueniat, ferula adsi-
mili, odore tamen admodum grani. Maxima uis Cicutæ, ut Plinius refert, que nascitur inter Pariborum, mox 60
Laconica, Cretica, Asia. In Grece vero Megaris, deinde Atticæ. Ceterum in Italia constat Cicutam non adeo exi-
tiadem esse. Eam in Heretria si aini depascantur, profundi simos somno, & torpore capiuntur, ita ut non tantum stupidis, sed
planè mortui videantur. Id quod aliquando rufissæ huius ei ignaro felicit: nam dum aini, quos mortuos credebant,
pellent ad uim detrahent, accidit mirum, quod in medio ferè operis aini experienti sunt, non fini magno exoriantur ter-
vore, atque ingenti spectantur. Cicutæ breueri menitis Galenus libro 7. simplic. medic. ubi tantam omnibus no-
tum esse scribit, quod ea extremitate refrigerantur sit facultatis. Et in libro quod animi mores corporis temperaturam sequan-
tia, Cicutæ poti illens ferri amenantur tradidit, quam à Cicta ipsa Greæ unicus appellant. Hoc nobis contigit videre, ut
latius libro sexto explicabitur, in quibusdam, qui imprudenter Cicutæ radices pastinace vice decoctas comedant. Plan-
ta, que Greæ κάρδια, Latinis arque etiam Italis Cicutæ uocatur: Arabibus, Sucaram: Germanis, Zirger kraut, Schörling.

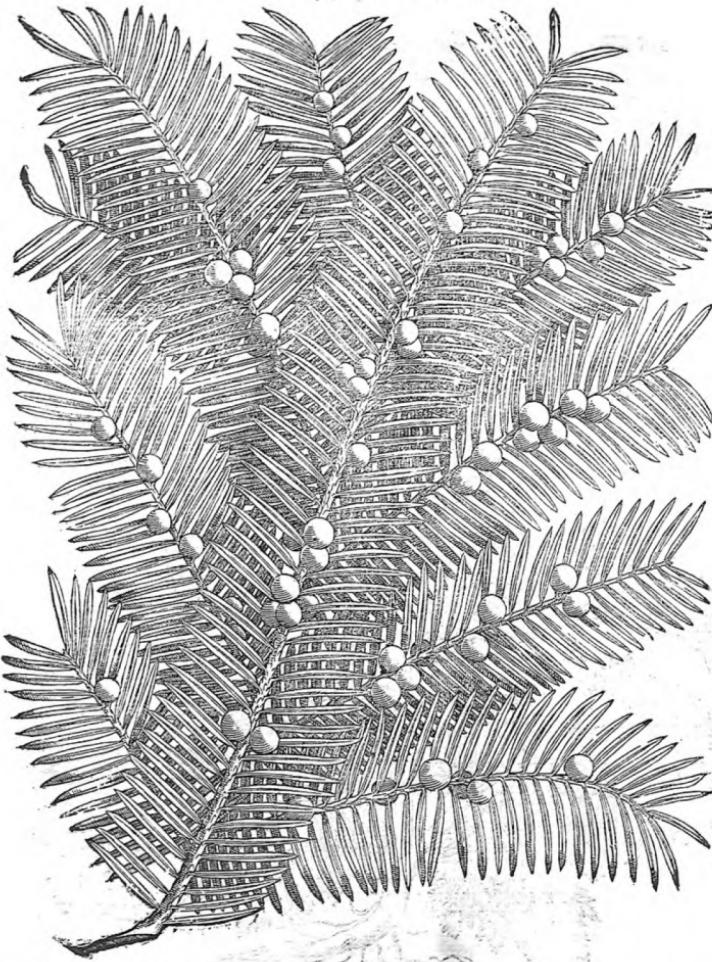
TAXVS.

CAP. LXXXV.

SMilax à Græcis, Taxus a Latinis appellatur, arbor abietis magnitudine, & foliorum ciuidem figura, in Italia, & Narbonensi Gallia Hilpania: contermina nascens. Auiculae qua Italice taxi bacca de-
vorant, denigrantur: & qui ederint easdem homines, alii profuuo corripiuntur. Narbon tam pre-
sentis est veneni, ut si qui dormiant sub ea, aut in eius umbra subsidente, ledantur, & saepenumero mo-
riantur. quare de taxo haec traduntur, ut ab ea caueamus.

Neficit Taxus frequens in Ananis vallis montibus, saxos ac præcipiti locis, inter abies, & piceas, quibus folio, ac for-
ma non longè diffemilis visitur: q̄q̄ hec illarū proceritate non nisi rariſſime querit. Bacca fert rubentes, aquifolij modo,
dulces, rinosægi; quas quandoq; mandentes tū paſtores, tum qui in fylis arbores cedunt, statim in febres incidunt, & dyfente
rici fiunt, sanguine & ſorribus inde admodū infirmatis. Ligni materies, & rufescat, q̄ plurimi intercurſantibus venis, incorru-
ptas, fit lignarij fabris maximè expeditus, & plurimi fit, præterito cōcimādiſ menis, & haſtis, telis; conficiendis. Quamo-
bre Germani huius arboris afferes ad sua coſtruenda hypocraſta non exigua ſibi copiabant pecunia. Taxi meminit Theophr. li. 3. Taxi hiftoria
et. 10. de plant. hift. ſic inquiens. Taxus quoq; genere ſimplēx, procerā, auctiñ uſignis, ſimiliſque abieti, niſi ꝑ non pariter Theophr.

excelsa,

excella; magisq; alis sinuata est; folio quoq; Abieti similis, sed pinguis, molliorq; ligno. Quæ in Arcadia nascitur, nigro ligno, aut puniceo constat: que autem in Ida, flavo admodum, & cedar simili, propter quod pendentes fraudare dicuntur, tanquam cedris, penundunt. Tunc n. cor esse, cortice detracto: corticem similem cedar habere tunc fabritia, tum colore, radices breves, gracieles per summamq; celsitudi rara hec circa Ida. At in Macedonia, Arcadiaq; vel fructib; abidè proferre, et quidam, faba paulo macrè: colore rufum, tacitq; mollem. Autem q; si iumenta folia comedent, emortuntur: si ruminant, nibil patiuntur. Fructus & ab aliquibus bonimis mandit, suavisq; est, atque innoxius. hactenue Theophr. Cuius sententie illud obflare videtur, q; nostra 60
Taxus fructum ferat non innoxium, ut ipse ait, sed noxiuum, ut supra diximus. Tax. Pl. quoq; meminit lib. 16. c. 10. ubi de ea ita scribit. Abieti, & piece similis etiamnum aspectu est. Taxus, minus viridis, gracilisq; & tristis, ac dira, nullo fuceo, ex amni bus sola bacca ferta. Mas noxi fructu, letale quippe bacca, in Hispania præcipue, venenum est. Vnde etiam vitatoria ex ea vi- nis in Gallia factis mortifera fuisse compertum est. Hanc Seltius Smilacem à Græcia vocari dicit: & eis in Arcadia tan prej- ris venen, vt si qui dormians sub ea, cibumve capiant, moriantur. Sit qui & taxica hinc appellata dicant venena, que nuc toriorum fumo mures necantur. Taxa præterea nocuient tradidit Dio cordes lib. sexto, vbi de noxijs medicamentis pretreat. 60

Ex Plinio.
Taxa uires ex quod cum perueniunt fuerint, de us diffusius nobis differendū erit. Taxa uires q; paucis reddit Gal. lib. 8. Simplici med. sive inquens. Gal. Smilax, aut taxus arbor est venenosa facultatis. Huic arbori nomen Græcum est quib; Latinum, Taxus: Italicum, Tasso: Ger- manicum, Eibenbaum: Hiflanticum, Texo: Gallicum, I;

APOCYN.

APOCYNUM.

CAP. LXXVI.

Apocynon, sive cynorambe, brassica canina, frutex est longis viticulis constans, malè olentibus, lentis, vitilius in modo obsequiosis, fractu feri invictis: folio hedera, molliore tamen, & per extremum acutiore, lento, graui odore: id luteo succo turget. Siliqua ceu fabarum, folliculari specie, digitii longitudine protenduntur: semine intus duro, parvo, nigro. Folii cum adipe in panes coacta, canes, lupos, uulpes, & pantheras enecant in cibo data, & protinus corum coxendices resoluunt.

Apocynon, quod Brassicam caninam appellant, esti tantum mihi quidem incognita fuerit, adeo ut inter alias incon-
ditas, & irre hedera clarus, Lucas Glius Foracorelieris duas ad me misit plantas, quarum una per omnia Dioscoridis Apocynum representat. Scribit enim vir ille, duas a quadam nobili amico filiis, dono acceptissae esse Syria allatas, quem
rurum alteri inscriptum erat Periploca repens: alteri vero Periploca non repens, sortitae quid ita Syria eas plantas nominavit. Subdit preterea, has siliquas rhododendri siliquas admodum similes: inter quas tamen haec erat differentia, quid re-
pentis Periploca siliqua ea sancte longitudine confitabat, qua & rhododendri, gracilior tamen erat: alterius deinde brevior.
E longiori sata plantam prouenisse ait, que non modis hinc repens: sed & arbores quantumvis proceras scandit: e breviori ve-
ro aliara

a Menyp...-
ges d' os à
Ces xides. i
intus uero
uelut siliqua
fabe.

Apocyni con-
federatio.

rò aliam, que notis omnibus Apocyno refert. Vtique però non minus laete tueret, vt scribit, quam tithymal omne genus: verum id repenti omnino album infese: non repenti vero subroceum. Et & in filiis differentia. Siquidem est he in utraque, rhododendri perquam similes sunt, in non repentiam simplices, actiores, ac recte ex uno pediculo prouenient; in repenti vero longe, & in origine communia prodeunt, & in se inueniunt infexi, nec adeo, vt illa in acutum desinetur. Distortiores Apocyno filiicas facit faba similes, quod in his que hic imaginem exprimitur, maximè repugnare videtur. Nam inter heram, & fabarum filiicas non parva intercedit differentia. Verum cirm scribat Plinius Apocyno semen (filiicanum intelligo) ferre acutum, & videant. Etiam p. Apocyni caput de Rhododendro, illis filiicas similes scripsisse Dioſcoridem, non peſſimū mali nea perfudere, hacten plantas legitimum esse Apocynum. Itaque in hac mea poffitam opinione, donec aliam video placitam, que clarioribus notis Apocynum referat. Interim si quis in censenis plantis tam monosus reperiatur, ut has Apocynos facere solit, poterit is id tamen condonare, vt liecat nobis (p. Gbinus ille opimus faciebat) easdem Periplocas appellare. Apocyni vires membra prodidit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, sic inquietus Apocynum, aut Cynocrambe. Vocant autem quidam canum Cynomorum, quandoquidem canes celebrimè intermit, sicut Lycaon tamen proportione deficunt. Itaque illius admodum cigerentis est facultatis. Quæ planta è tauris Grece, Apocynum item & Brachysa canina Latine diuitur: Italice, Apocyno.

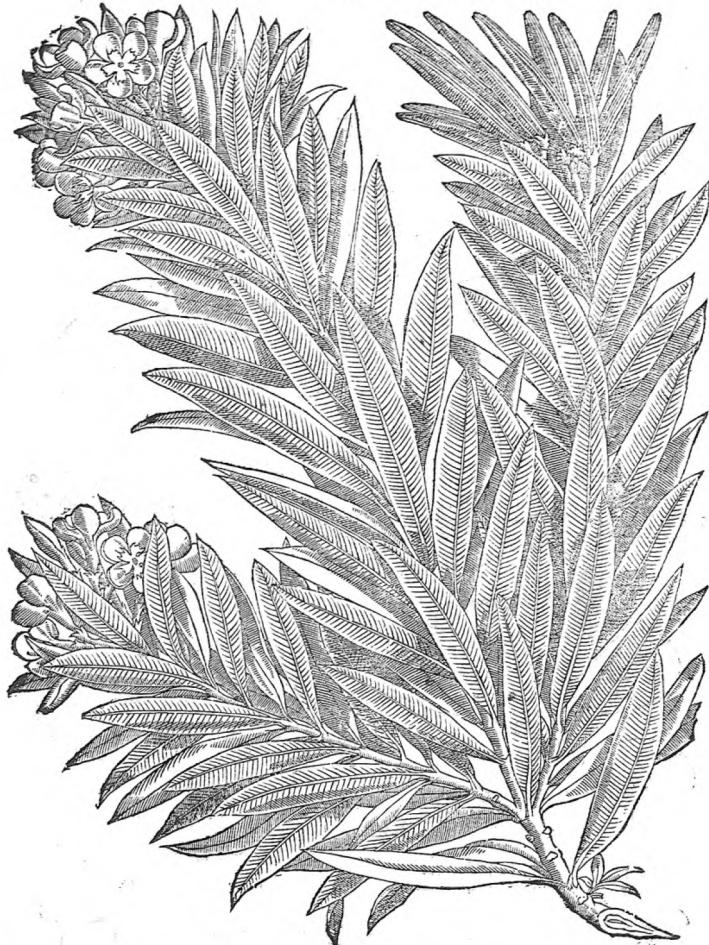
Apocyni uires ex Gal.

Nomina.

AP OCYN V M REPENS.

NERIVM, SIVE RHODODENDRVM.

N^eRIVM, SIVE RHODODENDRVM. CAP. LXXVII.

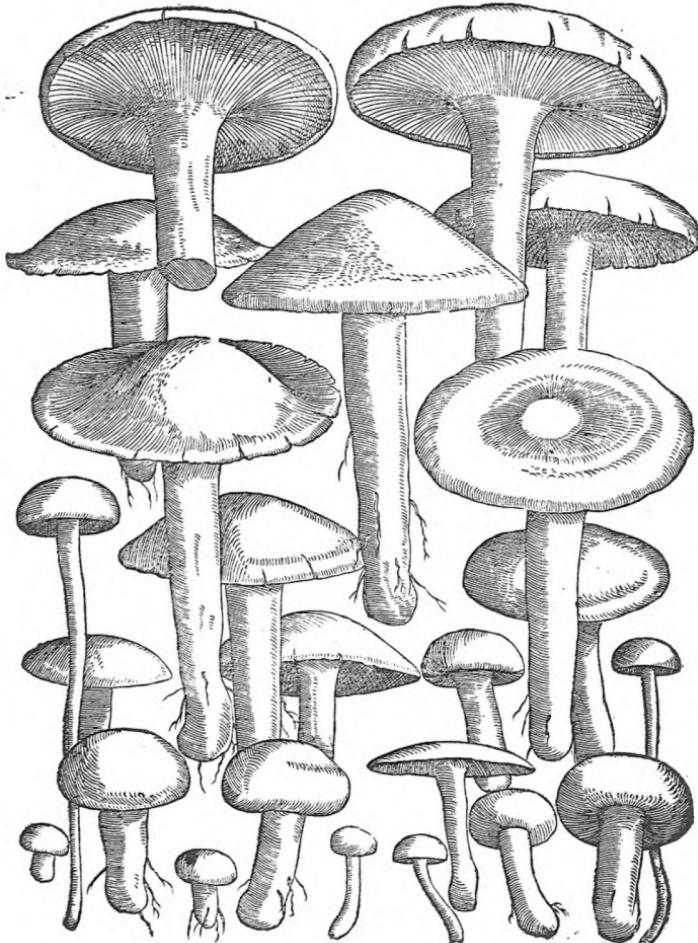
Nerion aliqui rhododaphnen, alii rhododendron vocant. frutex est vulgaris notitie, longioribus quam amygdala foliis, crassioribusque: flore in rolam conformato: fructu amygdale simili; cor nuculato, qui patefactus quandam lanosam naturam ostendit, spinarum pappos representante: radi cel longa, acuta, lignosa, gustanti salsa, nascitur in amoenis, maritimis, & secus amnes. Flores & folia mulis, canibus, asinis, & quadrupedum plurimis venena sunt: hominibus vero contra serpentium mortis praesidia: è una porta, et magis ruta addita. Imbecillæ etiam animantes, ut pecus, & caprae, si aquam bibant, in qua folia ea maduerint, moriuntur.

Nerium, quod flores rosarum effigie proferat, lauriniisque foliis confert, Græcerum quidam Rhododendren, alii Nedo-
daphnen appellant. Italis Oleandro vulgo dicuntur. Videlicet nos hoc primum ad Benacis ripas, & in Argentario pro montorio in maritimis noscitis. Planta est laurifacie, spectabilis, & usu non inuenienda, præterea cum rese emicat floribus. Horum similitudine deceptus quandam fuit Lucius Auleius sub alni metano phosi, dum resas quereret, quarum fui in pristinam formam restituendus erat. Nam cim procul videt Nerium suis floribus referunt, ratus eos esse nerias

Carcuz.
nec nuda.
scutum tert
velut cornu.
Meū dext
erū dext
erū. A can
thim pappis.

rojas, et aperto ore accurrit tanta auiditate, ut parum defuerit, quin eas primo occurso imprudens denoierat. Verum is, ut qui in plantarum historia, & viribus eorum indagantis diligentissimi author exxit, non immemor Nerii flores deparatos alius venenum presentaneum esse, ita deceptus labra submouit, demissisque ad terram auribus abiit. Nerii vices descripsit Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, sic inquens. Nerium, et Phaeodaphne notus omnibus est frutex. Foris quidem corpori illitus, discentiendi vim obtinet. Intro autem in corpus aijmpius, perniciosus, ac venenosus non tantum hominibus est; sed plerique eum pecudibus. hoc Galenus. Quia maximè reputant Diocordis, & Plinius placitis, quippe qui Nerium potum commendaverint hominibus contra serpentum venenosorum noscere. Nisi dicere velimus, quod Nerium sumptum se. undum Galenum sit hominibus non demoris perniciustum: secundum verò Diocordem idem is rem dico sit, quos serpentes monordet. Idq; ex ratione fiat, qua & cantharides (ut inquit Antenna) a cane rabido demorsus medentur, & euphorbium a scorpionibus ictis, & alia denique lethala medicamenta aliis item venenis aduersantur, ut infra ius libro sexto latus dicerit. Siquidem mili non videtur verisimile, anq; preter rationem id prodiderit Diocordes in simplicium materia omnia facile principes. Nérus, οὐδὲ ἔρην, & οὐδὲ δέρπαρ sic Graecē planta dicatur, qua Latinis pariter Nerium, Rhododaphne, & Rhododendrum: Italīs, Oleandro: Germanīs, Olander: Hispanis, Adelfa, & Eloendro: Galīs, Rosagine.

F V N G I.

† Orib. habet
tantū *Cædīs*
xas. id est, no
xios.

† Orib. con
cluia uno tan
tū verbo ev
placuit. Ita &
dicas. i. &
cinaclera fursū
de deorum
ducunt.

a Meum, qd
zodias, i. &
zorier. i. &

Orbi. dñs, qd
i. & celu
lentis.

a Meum, qd
zodias, i. &
zorier. i. &

Fungorum ge
nera, & colla

li.

Vngorum differentia duplex: aut enim manduntur, aut perniciiales sunt. Multis de causis venenosis
gignuntur, vbi videlicet clausus ferreus, in quo sit rubigo, aut panni marcor adfuerit: aut si iuxta
serpentem cauernam, arbores v. t. que priuatis parvum noxiis fructus, erumpant. Continent qui ta
les sunt, nescio quod strigumentum, concretumque priuatum, terraque crutis, quam celestrimè cōputre
scunt, atque marcore vitiantur. { Sed qui veneno imbuti non sunt } sicut in iuribus gratiam ha
bent: largius tamē sumptu nocent, & agri concocti strangulant, aut cholericani morbum citant.
10 Remedio est nutriti potus, aut lixiuum cum acida maria, aut feruacēs saturae, aut origani iusecum: debellantur etiam gallinacei simi potu ex aceto, aut ciuidem de linctu cum melle multo. Corpus alū,
sed agre diloluntur, cum magna ex parte integrī ipsi cum recrementis aliū deiciantur.

T *Ametsi* duotantum Fungorum genera hic videatur recente *Dioscorides*, ad fungos duxatax innoxios, & pernici
T les respi:ens; tamen, ut omnino palam est, plura aduersa eorum, que in aliis expectantur, cōseruata recentur.
Horum inter omnes Italie regiones feracissima est *Hetruria*, ubi illi Fungi ceteros antecellunt, qui vulgo dicuntur *Tingoli*, qd
siquidem singulis annis primis Aprilis imbribus evanescunt, neque fulvo odore exanimis sicut, gratissimi
sunt: sed etiam nino innoxii habentur. Secundum vero locum apud nosivos *Heurus* tenet i. qui vulgo *Porcini*, hoc
est, nulli nunciam valit: quippe qui pruis elixi, ac denum farina circumlit, & oculo vel butyro fixi, cognoscuntur cum palato in
20 eant gratiam. Vrūm hi non sedet uti sunt, quid in fungo genere priuatis plures, quam in aliis reveriantur. Ceterum peri
culosi ac maleficā perirent, & occultis viris facile dignoscuntur, cum à terra & cortice prospicant, incertitudine decequen
di. Nam cutello difficit illuc (Plinius inquit) dilatū eius adhuc rubor, ruris subinde affectus, luctuus minus color,
rimosa fructu, pallidum per ambitum labrum: postrem accedit nigrelio, & ita pretius computreficitur. Quamobrem recte
scribit *Aurelianum* libro 4. fin. 6. eos nocentiores esse, qui nigri, vel virides, vel in nigro purpurecentes risuntur. Pro
inde amens quidem, & planè stupidis, & Stipes fuerit is, qui tam repentina mutatione videntur, & non cognoverit his notis
eorum virus patet. Sed placidū perirent, ut illos potissimum Fungi interstant, aut saltem in magnum discrimen addic
cant, qui eos super ferrea craticula, aut primiti calentibus cineribus afflitos deuorant. Hoc enim modo decerit, cum in ta
leolis non secentur, non tam facile cognosci possunt, vt i. qui difecti parantur. Ad hec non semper officient *Fungi*, quid
per se letiferas sint, sed quod copiosius, quam per se interstan. Quandoque cum lenti admodum, crassissimi, suci exi
30 stant, arterianas oculi, vnde adeo obstruunt, vt conclusi intus spiritalis sufficiunt. Quod cum probè nunc arguitur in
Hetruria mulieres, rariissime fungos mandunt, nisi alio, & pipere adiectis. Afferantur Fungi maria, praesertim qui vulgo
Porcini dicuntur: namque hoc modo parati innocentes redduntur amiso lentore. Preter hec multa alia fungorum ge
nera apud nos inueniuntur, vt i. qui nobis vulgo appellantur *Pratolii*, *Torini*, *Boleti*, *Orcelle*, *Cardarelle*, *Manine*, *Ordinali*,
Parigoli, *Vefice di lupo*, & complura alia, quis, cum nihil vel parum ad rem faciat, silentio inuoluenda duximus. Cete
rū Fungi non tantum huius prominet, sed in arborum candidissimis, qui omni feri è periculo vacant (dummodo non sint
arbores noxi), quid è cortice prospicunt, cum nec ferreri, nec tabefactis pannus, nec serpentis cadaver subfelle potest. Ex hoc
genere quidam, propter agaricū, loricibus infaustis in *Ananisibus* montibus tristigmo libravrum pendere, auro colo
re, per ambitum difecti, in cibis gratissimi, nullo amarore prediti, licet agaricus ab eadem arbore productus sit amarissi
mus. Hic certe mirari subit, quid tanta hominibus infirmitate glibe libido, luxus, & incontentia, ut adeo inconfidit, qui
40 degue fungi recantur, in quibus sepius immatura mors delitescit. Tanta hodie intercessit gratia Fungis cum meis in Ita
lia, vbi eorum frequentissimi estis, vt Neapolini inuenti fini lapides, qui defossi, & in cellis viuaris translati, terra ali
quantulum operti, & subinde tepida aqua impersit, intra quadratum fungos non ingratos procevent. Hos & Romas & Ne
poli vidimus, vbi magna seruantur diligentia, nempe quorum merito quodlibet tempore fungos edant. Sunt & lucernaria
Fungi, qui in elychnio sunt, praesertim cum aer humorem contrarixit, & ad pluviam preparavit. Fungi itaque lucerna
rum, meo quidem iudicio, fuerit is carbonis globulus, qui fungi faciem representans, in elychnio extremitate concrescit, &
flamme lumen obumbrat. Neque enim in hoc subcribam *Corinno*, viro aliquo ingenio & doctrina celebri, qui in com
mentarijs, quos in tertium *Galeni* librum de compositione medicamentorum secundum lucernam locis edidit, censem fungum ilum esse
elychnium lucernarium ex quadam fungi genere factum, quod facie (vt ipse inquit) marinas simulatur fongias. Siquidem
apud veteres mesquani me legi memini, & fungi elychnia fieri: cum tamen legem apud *Virgilium*, & *Plinii*, cum fun
50 gi generantur in lucernis, future pluiae esse prefigunt. Nenque *Virgilii* libro primo *Georgicorum*, vbi future pluiae
signa recentur, id apertissime refatur, i. carnisibus.

Tum cornix plena pluviam vocat improba voce,

Et sola in fice fecunt statim arena.

Nec nocturna quidem carpentes pensa puelle

Nec cuivere hyemem, testa cum ardente videntur

Sintillare olem, & putres concrescere fungos.

Eorum porro generationis causam scit quidem reddidit *Seruius Grammaticus* in commento lisei uerbis. Nam (vt inquit
Plinius) cum aer humidus esse coepit, fauilla, que cum fumo solet egredi, prohibita aeris crassitate in lucernis residet, &
quasdam velut fungorum initiatu[m] imagines, hec illi. Sed preterea ipse Plinius *Virgilio*, & nobis quoque ascriptular
libro 18. capit. ultimo, cum ita scribit. Palladi namque ignes, murmurantesque, tempestatum nuncy sentiuntur: pluiae
in palpbris, quandoque in pueris ensentur. Quin & Fungi dicuntur à *Galeni* libro 1. de locis affectis, adnascentis ca
pitis, vbi hoc factu, meninx, que est membrana cerebris custodiens, fuerit affecta. Nec alia sane de causa hos affectus
pertinet, id est fungos, vocari crediderim, quād fungorum imaginē referant: quemadmodum & y qui in lucernis cō
crescent. Fungorum uires memorie prodūit *Galenus* libro 8. simplicium medicamentorum, sic inueniuntur. Fungus fri
gida, humidus, admodum planta est, quamobrem etiam proxime ad deleteriam, encantante facultate accedit; &
nō inter eos sunt qui interficiant, & perficiunt quād ex natura miseri habent qualitatem putredineam. Et libro secundo de
alimentorum facultatibus, idem de fungis Boleti, si bellū in aqua elixi fuerint, prop̄e accedit ad cibos insipidos.

Fungi corpora
ris affectus.

Fungorum vi
tes ex Gal.

Nenque *Virgilii*
libro primo
ex Gal.

ff qualitate

qualitate sunt predita. Alimentum autem ex ipsis est pituitosum, & frigidum videlicet, prauius; est suci, si quis ipsi lagius statut. Omium igitur fungorum isti minimum sunt noxi. Secundi autem post hos sunt Amanita. Reliquos vero tunc est omnino ne attinere quidem: multe enim ex ipsis qui intercurrent. Equidem non quendam, cui post Boletum non satia elixerunt (qui innocentissimi esse putantur) rumin largorem, & ventriculi pressum, ac gravatum, coarctatumque fuit, cibis non habuit respirationem, & in anima deiugum incidit, sudoremque sudauit, ac denum seruari egeste, sumptus usque humores crassos incidunt, patitur: cuius generis est oxymeli ipsum per se, & cum hyssopo, & origano ipsis mediceretur in aliis. Is enim non sibi sumptus, tum nutriti sum ipsis infusam: post quo fungus, quos comedet, vomuit, qui iam que lumen in secreta pituitosum, frigidumque admodum ac crassum erant mutata. Monstris qui Grecis, Fungi Latinis appellantur: Arabibus, Hetero seu Fauci: Itali, Fenghi: Germanis, Pfifferling, & reysken: Hispanis, Hungos, Co-gemeles, & Cylberquas: Galites, Champignon, & Potyon.

Nomina

10

COLCHICUM FLORISCENS.

COLCHICVM. CAP. LXXIX.

Colchicon, aliqui ephemeron, sunt qui agrestem bulbum uocant. Autumni exitu florem edit croc-

a Meum. ἔτος
εἰδέναι. τούτο
αἰλούρανθη.

b Meum. ὡρά
περ δύσης. πο-
τία οὐρός.

c Meum. διά
ο. εἰν μέσω.
ι. διφέρειν in
medio.

ci³, candicantem^b: ab eo tempore folia bulbis, sed pinguior acaulem palmo altum, ferentem ru-

fum semen: radicem foris nigra rufescens, quæ delibrata, cädida, & mollis spectatur, lacteo succo madet, atque gustatu dulcis inuenitur: bulbis eius^c medium habet rimam, fissuramque, qua flos erü-

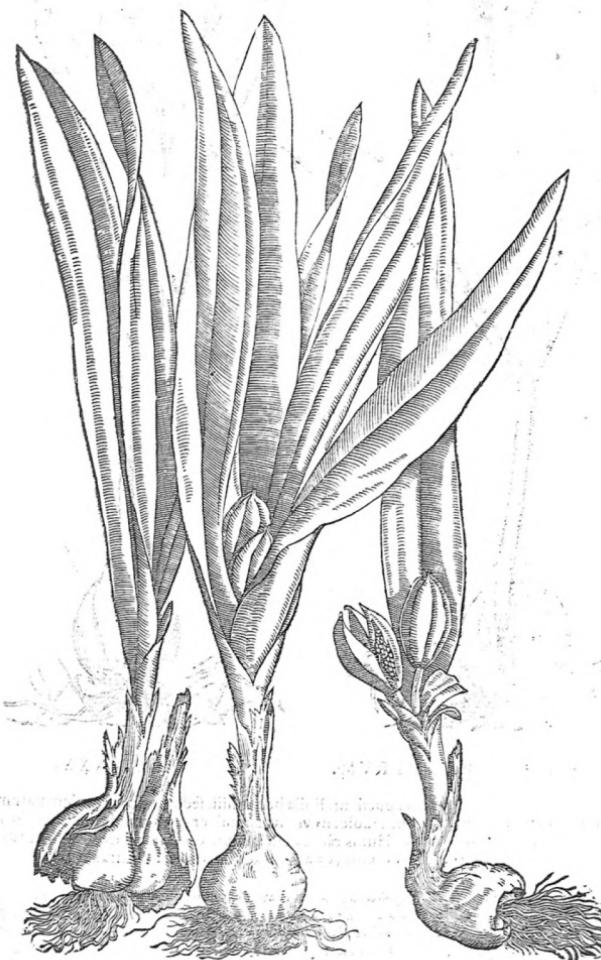
pit, plurimum in Mesenia, & Colchis enascitur. Ea comest, fungorum more, strangulando enecat.

Hanc autem depinximus, ne à quoquam imprudenter pro bulbo deuoretur: mirum enim in modū

10 saporis voluptate imperitos allicit. Remedio sunt eadem, quæ fungis: bubulum etiam lac potum au-

xiliatur, itaque cum adseruit, non aliud desideratur auxilium.

COLCHICVM SINE FLORE.

COLCHICVM ALTERVM ORIENTALE.

EPHEMERVM.

CAP. LXXX.

Ephemeron, aliqui sylvestrem irin appellant. Folia habet lili: sed tenuioria: caulem parem: florem candidum, amarum: senem molle: radicem vnam, digitali crassitudine, longam, adstringentem, odoratam, nascitur in sylvis, & opaci. Huius radix dentibus praecipua, si decocto colluantur. Folia in vino cocta, diffundunt tumores, & tubercula, que nihil adhuc humidi contraxerunt.

Colchici, &
Ephemeri cō
fideratio.

Mauritanorum
& sequacum
error.

Ephemeri duo genera constitutiss videtur Dioscorides. unum, quod Colchicon, & agrestem bulbum: alterum, quod Iris sylvestrem cognominant. Quod primo loco describitur, riquezadē perniciuum afflīvit, vt vno die sumptum interficiat: unde illi Ephemeri nomen. Ea autem ratione illud se depinxisse tradit Dioscorides, e ab aliis impudenter bulbis īce deuoretur: marion enim, inquit, quantum saporis voluptate imperiosus allicit. Verum tam hoc cumnum Dioſcoridis iſſitum non animaduertitur, vel fortè neglexerint Mauritanii, & eos secuti melici ſuperioribus nocte aratis, non modo ſep- fof, & sequaces misere deceperunt; fed & carceris omnibus erranti anſam facile preberunt. Siquidem Colchicum eph-

HERMODACTYLVS VERVS.

merum deleterium medicamentum, si eius note diligentissime expendantur, nil aliud, meo quidem iudicio, representare deprehendetur, quam candidum illum bulbum, quem vulgo officine Mauritanos secute falso Hermodactylum appellant. Sed quantum derelictus sit error is, & abolende prava, ac pernicioſa hac consuetudo, quantunq[ue] diffruuntis, & incommodi nostris corporibus hinc imminet, affirmabunt q[ui], qui recte diligenterque ea perpendent, que non solum Dioscorides, & Galenus; fed & Paulus, & Nicander, & Plinius de Coelitico ephemero posteritatis memoria prodierunt. quippe qui affirmaverint, id deuoratum eadem die homines intecimere. Quem effectum esti hac tempeſtate ab hoc manifeste preſtari non conſet experimento in his, qui ipſum in medicamentis afflunt; id tamen non alia de cauſa fieri putauerim, quam quod fortassis in Italia, & in Colchide mortiferum non proveniat: aut quod ea, quaſi ſummi quantitas, exigua ſit, neque ad perpendum ſufficiens. Sed non propter ea dubitandum est, quin hoc ſumentibus graui & periculoſi incommoda inferre valeat. Er Serapionis la
roris occidene dediſe videtur Serapio, ut pote qui confusè uno tantum capite de vitro Ephemeru, & de Hermodactylo p[ro]p[ter]a.
60 scripſit, nomine duxata Hermodactyli omnibus inscripto, immenor, vel potius ignarus, apud Grecos, a quibus tanen
auicquid ferre bona habet, mutuatus eſt, eas plantas inter ſe maximè differre. Quod autem in hoc deceptus Serapio has
herbas turpiter confuderit, fidem manifeſtan facit Paulus Aeginaea, qui libro 7. de Ephemeris, & de Hermodactyle ſeparatim tanquam de diuerſis diſeruit: & prima de Hermodactylo, & iniquens, Hermodactyli radix & per ſe, & ipſius
f f 3 decoctum